

Sprawozdanie pokonferencyjne.
Ogólnopolska Konferencja naukowa
„Aspekty społeczno-prawne rozwoju antycznego Rzymu”

Malwina Gawrońska

Konferencja została zorganizowana 6 grudnia 2013 r. przez *Sapere Aude* Koło Jurystów Prawa Rzymskiego i Kanonicznego oraz Koło Naukowe Historii Państwa i Prawa, działające na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Tematyka konferencji spotkała się z zainteresowaniem badaczy prawa rzymskiego z wielu polskich ośrodków akademickich, czego wyrazem były liczne referaty wygłaszane w ramach pięciu paneli tematycznych, poświęconych kolejno: historii prawa rzymskiego i jego źródeł; rozwojowi rzymskiego prawa obligacyjnego; rzymskiemu prawu osobowemu, rzymskiej rodzinie oraz ewolucji rzymskiego prawa spadkowego.

Przybyłych gości powitała prezes Koła *Sapere Aude* – O. Braniewicz. Następnie uroczystego otwarcia Konferencji dokonał Kierownik Katedry Prawa Rzymskiego oraz Centrum Studiów Wyborczych UMK – prof. dr hab. A. Sokala, Proroktor ds. Studenckich i Polityki Kadrowej UMK. Profesor podkreślił, że jest mu niezmiernie miło uczestniczyć w ceremonii otwarcia Konferencji, gdyż choć sam obecnie zajmuje się innymi gałęziami prawa, to prawo rzymskie było, jest i będzie jego miłością i cieszy się, że są jeszcze pasjonaci, którzy chcą się zajmować prawem rzymskim, prawem kanonicznym i historią prawa.

Merytoryczną część Konferencji otworzył referat P. Kowalczyka (UMK) – „Rzymskie prawo pogrzebowe”, w którym poruszona została problematyka miejsca pochówku, grobowca oraz kosztów pogrzebu. Tematyce prawa pogrzebowego zostało poświęcone również kolejne wystąpienie dotyczące profanacji grobu, w którym K. Mokrzejewska (UMK) wyjaśniła, jakie działania były uznane za profanację, jakiego rodzaju skargi można było wnosić na jej dokonanie oraz jakie kary były za nią przewidziane.

Trzeci w kolejności referat, wygłoszony przez K. Długolecką (UWM), dotyczył rozwoju Senatu rzymskiego oraz jego wpływu na prawo. Prelegentka zwróciła uwagę m.in. na pozycję senatora oraz działalność prawotwórczą, kompetencje i skład Senatu. W ramach panelu pierwszego, moderowanego przez dr A. Moszyńską (UMK), dokonano także analizy historii powstania oraz znaczenia Ustawy XII tablic dla prawa rzymskiego i współczesnych porządków prawnych

(A. Krygier, UWM) oraz wpływu działalności Konsula na tworzenie i stosowanie prawa w starożytnym Rzymie oraz jego kompetencji (W. Bańczyk, UJ).

Drugi panel – pod przewodnictwem dr hab. M. Sobczyka (UMK) – rozpoczęła mgr J. Kruszyńska (UAM) referatem „Społeczne i prawne aspekty powstania *negotiorum gestio*, a warunki i sposób recepcji . Istota problemu na gruncie polskiej regulacji”. Prelegentka zwróciła uwagę na istotę instytucji, przyczyny jej powstania i rozwoju, a także na jej recepcję na gruncie prawa polskiego i francuskiego. W kolejnych wystąpieniach dotyczących prawa obligacyjnego, poruszona została problematyka zawiązania i rozwiązania spółki w prawie rzymskim (M. Żurawski, UMK), różnic między rzymską *societas* i współczesną spółką cywilną (P. Sz wajdler, UMK) oraz ustania *societas* w prawie justyniańskim i w pracach glosatorów (M.J. Kociszewski, UW).

Po dyskusji rozpoczął się trzeci panel Konferencji, administrowany przez M. Andrzejewską, dotyczący rzymskiego prawa osobowego. Jako pierwsza głos zabrała E. Wilk (UMK), która w swoim wystąpieniu dotyczącym wpływu prawa rzymskiego na ukształtowanie się zdolności prawnej w prawie cywilnym, po poczynieniu kilku uwag na temat zdolności prawnej, przeszła do omówienia trzech status (*status libertatis, civitatis oraz familiae*) w prawie rzymskim. Następna prelegentka, O. Braniewicz (UMK), zwróciła uwagę m.in. na to, kim byli niewolnicy, jakie były przyczyny niewoli, jak również opowiedziała o zasadniczych formach wyzwolenia oraz kresie wyzwolenia, jakie przyniosło ustawodawstwo Oktawiana Augusta. W ramach panelu znalazły się także referaty dotyczące prostytucji w (J. Świętochowska, UwB) oraz problematyki wyzwoleń niewolników w starożytnym Rzymie (S. Nowak, UMK).

Po zakończeniu panelu trzeciego, prof. UMK dr hab. W. Mossakowski, nawiązując do referatu dotyczącego prostytucji, zauważył, że uważanie prostytucji za najstarszy zawód świata jest błędem, gdyż za takowy należy raczej uznać zawód czarownika czy szamana.

W ramach najobszerniejszego, czwartego panelu Konferencji administrowanego przez O. Braniewicz (UMK), wygłoszonych zostało sześć referatów: „Zerwanie narzeczeństwa w prawie kanonicznym” (prof. UMK dr hab. W. Mossakowski), „Miejsce rodziny w porządku prawnym, gospodarczym i społecznym starożytnego Rzymu” (K. Trnka, UW r), „Pozycja *pater familias* na tle agnacyjnego modelu rodziny” (K. Burdyka, UMK), „Rodzina w prawie rzymskim, ze szczególnym uwzględnieniem władzy *patriapotestas*” (A. Klimczyk, UMK), „Wpływ *Parricidium* na *Patria Potestas*” (A. Kwiatkowska, UMK), „Ustawodawstwo małżeńskie Oktawiana Augusta i jego wpływ na społeczeństwo rzymskie” (A. Glamowska, UMK). W swoich wystąpieniach prelegenci zwrócili uwagę na wiele istotnych kwestii dotyczących rzymskiej rodziny m.in. na jej uprzywilejowaną pozycję, motywy profamilijnej polityki państwa rzymskiego, znaczenie małżeństwa, jego definicję czy ustawy małżeńskie.

Po dyskusji rozpoczął się ostatni, piąty panel Konferencji, administrowany przez A. Glamowską (UMK). Jako pierwsza zabrała głos M. Piguła (UMK), której przedmiotem referatu była ewolucja prawa spadkowego ze szczególnym uwzględnieniem agnacji i kognacji w dziedziczeniu *ab intestatio*. Autorka poczyniła kilka uwag wprowadzających na temat m.in. samego dziedziczenia czy pierwszeństwa dziedziczenia testamentowego przed testamentowym, po czym zajęła się badaniem agnacji i kognacji szczegółowo wyjaśniając obydwa pojęcia oraz znane porządki dziedziczenia beztestamentowego. W kolejnym wystąpieniu K. Ochocińska (UMK), po uwagach wstępnych dotyczących odpowiedzialności spadkobierców za długi spadkowe w starożytnym Rzymie, pozycji spadkobiercy oraz środków prawnych ograniczających odpowiedzialności za długi spadkowe, przeszła do meritum swojego wystąpienia, które stanowiła szczegółowa analiza *beneficjum inventarii*. Autorka wskazała również na obecność starożytnej instytucji na gruncie współczesnych porządków prawnych. Kolejny prelegent – J. Doellinger (UwB) rozpoczął swoje wystąpienie zatytułowane „Zapis windykacyjny – nowość w prawie spadkowym?”, od uwag na temat wprowadzenia do polskiego systemu prawa spadkowego w 2011 r. instytucji zapisu windykacyjnego, po czym przeszedł do jego charakterystyki na gruncie rzymskiego prawa prywatnego.

Ostatni referat („Wpływ *bonorum possessio* na rozwój rzymskiego prawa spadkowego”) w ramach panelu piątego, a zarazem ostatni referat na Konferencji, wygłosiła J. Grzywna (UMK). Prelegentka w pierwszej kolejności dokonała analizy genezy powstania instytucji, wskazała także m.in. jaki skutek miało przyznanie *bonorum possessio* oraz jakie można wskazać jego rodzaje. Następnie uroczystego zamknięcia Konferencji dokonała O. Braniewicz (UMK), dziękując wszystkim za przybycie.

Organizatorzy Konferencji planują wydać publikację pokonferencyjną obejmującą wygłoszone referaty.

Streszczenie

Sprawozdanie pokonferencyjne. Ogólnopolska Konferencja naukowa „Aspekty społeczno-prawne rozwoju antycznego Rzymu”, odbyła się 6 grudnia 2013 r. Konferencja została zorganizowana przez Sapere Aude Koło Jurystów Prawa Rzymskiego i Kanonicznego oraz Koło Naukowe Historii Państwa i Prawa Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Summary

Postconference summary. All-Poland Scientific Conference on “Socio-legal aspects of the development of ancient Rome” took place on 6th November 2013. The conference was organized by Sapere Aude the Association of Roman and Canon Law Jurists and the Scientific Association of the History of State and Law of the Faculty of Law and Administration of the Nicolaus Copernicus University in Toruń.